

Соколёнок

2/2013

Тпазц

КЪЮБ ВАЗЛИК САБАН БИЦИДАРИЗ АДАБГЪУРАЙИ ДАГЪУСТАН РЕСПУБЛИКАЙИН ЖУРНАЛ

2013

Март

ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

Абумуслим Агъмедов

Хьадукран мяъли

Хьадукрахъан муштлугъ хьади,
УдубчІвган ригъ гьюлин айтІан,
ДеккучІимрин рангарихъди
АцІру мирккар, эрхнай гьваъккан.

ИнчІ ккадапІнахъуз хьадукру,
КкадапІнахъа инчІ хадукраз,
Жан-юкІв апІур аьзиз даркбу,
Къаршу гьягъру вахтна микІлаз.

Гюрчег шуран рази машси,
Успагъи ву маш хьадукран.
Устадрин хилиъ чюнгринсиб
Гурлу хуш сес ву хьадукран.

Жумарт хилихъди чюллериз
ХъапІ яв къудратлу манишин.
Дутнайи укІу дюн'яйиз,
Якъин, шараб дубхъна яв шид.

Абдуллагъ Абдурягъманов

Жьадукра

Ялхъвниъ а ригъун нура
Жвар кайи Рубас нирихъ.
Багъдиъ кидитІна гъарар,
КитІну ургъйирик кюкйир.

Рангар китІра йигъари,
Гъюдюбхюра чпин гъалав.
Думу ккипуз багъларикк,
Ккилигура шад жакъвар.

Гъалвиин ккергъру ялхъвна
Арфари ва чІамччари,
АтІагну зирек мукъмар
Гъар терефнаъ ашкъварин.

Муслим Къурбанов Хъадукран чиг

ГвачІин дубхъна.
Ургура элвен нурар,
Швнуб жүре рангар туври,
УкІар'ин.
Хиял шулив:
Якъут-мержан му гъибар
Ккуни шуран мухриъ
Гъаз адар, кІури.

Биржури а чигракк
Гъарсаб чурушин,
Икрам туври
Табиаътдин нефесназ.
Ахъра цІадлар,
Ттархъри мукъмихъ жакъварин,
ЧІиви дапІну аку дюн'я
Авазназ.

Хъадукран чиг.
ДерккучІимир.
Шад гъава!
Фукъан уткан дарин
Ригъдин нурарикк.
Вафалу гъисс
Йиз кІваъ шадди либхура,
Хабаъ апІну,
Мак апІруси дурариз.

КкунийкІан
Му чигран цІадлин утканвал,
Гъярфарди хуз
ДикІурайи цІарарин.
Гъарсаб цІарнаъ
Гъит ибшри чан гъайбатвал,
Хъадукарси
Мукъмари дабалгнайи.

Ж. Межидова

Дишагълийириз машквар мубарак!

Миржибпи март варидюн'яйин дишагълийирин машквар вуди къайд апІурайи йигъ ву. Му йигъан варидари чпин бабариз, дадйириз, чйириз, хпариз, таниш дишагълийириз артухъ гьюрмат апІури, пешкешар туври, машкварихъди дурар тебрик апІури шулу. Гьелбетда, гьич сарира му машквар фици арайиз гъафиб вуш гьич кІваинкъан апІурдар. Му йигъ къайд апІбазра чан тарих, чан себеб айиб ву.

Гьеле Кюгъне Римдиъ дишагълийирин йигъ къайд апІбан аьдат ади гъабшиб ву. Му йигъан дишагълийириз чпин жилари пешкешар туври, дурарихъна вуйи ккунивал улупуйи.

Дишагълийир, кІуруш, уччвудар палтарра алахъну, Веста гьюриперийин мистаз чпин машквар къайд апІуз гъягъюйи. Му йигъан дишагълийир вари ляхнарихъанра азадди шуйи.

Сабпибди му машквар, фягъла Интернационалин дишагълийирин йигъ вуди къайд апІуб, яни дишагълийиризра жилижвуваризсар ихтиярар, маважибар, уьмрин шарайтар тувбан тІалабар арайиз

адагъну, дурарикан ачухъди, вардиз ебхъури пубан метлеб ади, 1857-пи йисан 8-пи мартдиъ Нью-Йоркдиъ кӀули гъубшуб ву. Хъа му йигъ гъар йисан къайд апӀбан теклиф диву кӀакӀначи Клара Цеткин вуди гъисаб апӀура. Дугъу 1910-пи йисан Копенгагендиъ кӀули гъубшу 2-пи Варидюн'яйин конференцияйиъ «дишагълийириз ихтиярар тувбан женгнан йигъ» къайд апӀбан резолюция къабул апӀуз гъитну. 1911-пи йисан му йигъ 19-пи мартдиъ Германияйиъ, Австрияйиъ, Данияйиъ ва Швейцарияйиъ къайд гъапӀну, 1912-пи йисан гъадму гъюкуматарийъ, анжагъ 12-пи майдиъ, хъа 1913-пи йисан, тешкил апӀбан ляхнарин читинвалар себеб духъну, му йигъ сабишварийъ 12-пи мартдиъ, жарашварийъ 9-пи мартдиъ,

хъа Россияйиъ – 2-пи мартдиъ къайд гъапӀну. 1914-пи йисан башламиш дапӀну, дишагълийириз ихтиярар уърхбан йигъ абхю пай гъюкуматарийъ 8-пи мартдиъ къайд апӀуз хъюгъну. Россияйиъ му йигъ, сифте вуди, 1913-пи йисан къайд гъапӀну ва серенжем Петербургдин Калашниковдин Уълин биржайин хуларийъ кӀули гъубшну.

Му мяракайиъ асас ва учӀру меселйир вуди: дишагълийиризра чан фикрар ачухъди пубан ихтияр тувуб, дишагъли-бабаз гъюкуматдин терефнаан кюмек апӀуб, уъмрин ва яшайишдин шараитар лап багъади вуди хъпан месела гъял апӀуб, дивну.

Советарин власть гъабхъихъан-тина 8-пи март ихъ гъюкуматдин асас машкварин сиягънак кабхъну. 1917-пи йисан мартдиъ Россияйин дишагъ-

лийириз чпин фикрарикан ачухъди пубан ихтиярар тувну, хъа 1918-пи йисан къабул гъаплу Конституцияийи му ихтиярар, къанунламиш гъаплу, яни дишагълийирин уьмрин шараитар жилижвувариндарихъди сабсдар гъахъну.

Хъасин, гъюблан-гъюбаз му машкврин политикайин рангар дургуз хъюгъну ва 1965-пи йисан 8-пи мартдин машквар ляхнихъан азад йигъди тешкил гъаплу. Перестройкайин ва дидин къяляхъди гъафи «вягъши капитализмдин» вахтна 8-пи мартдин машквар хъанара политикайин меселйир гъял аплу, яни хъанара дишагълийирин ихтиярар уьрхру, мяракайиз илтйибкйу.

1995-пи йисан Пекиндиъ кйули гъубшу Варидюн'айин IV-пи конференцияийи Россияйин гъюкуматди, вари жилин аьламдин улихъ дишагълийирин ихтиярар ва тереф уьрхбан, гаф тувну. Хъа 1996-пи йисан дишагълийирин уьмрин шараитар ужуйи аплбан Концепция ва Россияйин дишагълийирин ихтиярар уьрхбан Национальный (милли) план къабул хъаплу.

2002-пи йисхъан 8-пи мартдин машкврин йигъ РФ-йин КЗОТ-дин 112-пи статьяйинди ихъ гъюкуматдин миди вуйи урчйуб машкварси, ляхнихъан азад йигъди, къайд аплура.

Гюсен Абдуриягманов

8-пи март

Инсанаркан, жил'ин али
Фуж ву ухъуз вартІан багъа?
— Дишагъли!

Фуж ву уъмрин эвел халис
Узу, уву бахтлу гъапІур?
— Дишагъли!

Фуж ву ихъ — гъар касдин кІулихъ —
НивкІсуз йишвар гъау тяфа?
— Дишагъли.

Гюмбет дивуз вартІан ягъли,
Лайикъ вуйир жил'ин ал сар —
Дишагъли.

КІул ис дапІну икрам апІуз
Яв улихъ гъар жигъил, агъли
Гъязур ву саб машквринган ваъ,
Гъарсад йигъан
Уъмрин саб ригъ,
Дишагъли!

Юсуф Базутаев

Ба 6

Суфрайихъна
Уч аПурва яв хизан,
Хурва цИкаб
ЧукIар даПну улихъна.
Гъаз, йипа баб,
Гъаркат кади хил гъарган
ГъачIабккуруш
ВартIан бицIи чIукIнахъна?

Эгер сарик
Кади гъабхъиш дерд ухъкан,
Дерд арайиз
Адабгъурхъа цИкабси.
Къаби баб, гъаз
ВартIан ахю чIукI дерднан
Гъадабгъуз яв
Гъаркат шулуш, йип аган?

Эбелцан белцунди...

Магъа дуфну Эбелцанра хъубкьну. Му машквар ихъ ата-бабйири гьеле дегъзаманйирихъанмина къайд апІурайиб ву. Улихъди, гъамусси варидариз вуйи календарар адру вахтна, гъарсаб халкъдиз чан календаръ ади гъабхну ва думу календаръ халкъарин асас кеспи нежбервалихъди ттархъну гъюри гъахъну. Ихъ архйири гъарсаб зегъметнаъ чпи гъазанмиш гъапІу тажруба, вари чпиз аьгъюбна гъабкъюб, чпин ляхнарин натижа, дуланажагъдин гъарсаб сир гъюрайи наслихъди пай апІури гъахъну, аргъаж шулайи наслиз аманатди гъитри гъахъну. Гъамци аьсриан-аьсриз, наслиан-наслиз...

Ихъ багъри юрд гъаммишандиз балгбан ва уьбхбан гъайгъушнаъ ва женгнаъ гъаши ихъ ата-бабйири ухъуз ядигарди авадан

ва девлетлу мулкар, багъа ва мянфя-аьтлу тарих ва культура, яшайишдиъ ишлетмиш апІру къанунар ва лишнар, багъри чІал ва литература, хайлин ихъ халкъдин дуланажагъдихъди аьлакьалу машкварар ва аьдатар гъитну. Гъамцдар ихъ халкъдин уьмурлугъ машкварарикан улхруган, ихъ сифтена-сифте Эбелцан машквар кІвайна гъюру. Му машквар ихъ халкъдин нежбрин календариинди «Мулух» вазли къайд апІури гъахъну. «Мулух» ваз мартдин 8-пи – 19-пи йигъариз дахил шула кІури шуйи. Му ухнин хъадукран йигъари «тумар урзури шулу» кІуйи

аьхю абйири, иллагъки, мух ва гиниб. Гъаму

гъядисйирихъди аьлакьалу мисаларра а: «Мулухдин йигъари гинбар урзуру», «Мулухдин йигъари жил деебккиш, жил мулухси цибхъуру», «Мулухдиъ алдатІу тІулар, иллагъки, мухъан, мулхарси гъюдлидар шулу».

Мулухдин ваз ккебгъубси Эбел-

цан машквриз гъязурлугъар ккергъ-
ру. Баяри гъар йигъан гим'ин муртйир
йивури шулу. Саб гъюбгъю шк'и мур-
тайихъ, гъалиб гъашири, гъадму мур-
тара, хъанара сабсан муртара бисуру.
Гъамци, ижми муртайин эйсийи гагъ-
гагъ ахъю бабаз саб ч'ивеъ муртйир уч
ап'ури шулу. Жилижвувар, к'уруш,
Эбелцнан ц'из гак'влар уч ап'бан
гъайгъушнариъ ади шулу. Эбелцнан
йигъан гъунши гъуларин талитнаъ,
шлин ц'ла ахъюб ва акуб гъабшиш,
гъадму гъалиб шулу. Дишагълийир
машквриз жюрбежюр хурагар гъязур
ап'бан талитнаъ шулу. «Эбелцнан-
ган гъарсаб хулаъ ургуб жюрейин ху-
рагар духъну ккунду» к'уийи ихъ ата-
бабйири.

Эбелцнан улхъан йигъан вари
эл-аълам машквар ужуди къайд
ап'бан гъайгъушнариъ шулу. Гъу-
лан гим'ина уч духъну сифте гъу-
ландари гюзюр, чабан ва габан кта-
гъуру, хъасин чпихъ хъайи садакъа
пай дап'ну, Эбелцнан ц'ла кабхъуз
гъягъюру. Эбелцнан йишв улубкъуб-
си дурау уч духъну к'ерет'и-к'ерет'иди
чпин майил-мадатдихъна эбелцнан
хурагар ип'уз хялижвди гъягъюру.
Гъамци, тап гвач'ин хъайиз.

Эбелцнихъан хъану йигъанра
машквар давам шулу. Му йигъан
гвач'инин гъудужву бязи биц'и бая-
рин фунар к'аруди, ритнар кадатну
шулу. Абйири, му къюрдун нивк'ан
уягъ гъабши, гаш дубхънайи швеъ-
ди чан ярхи мелз йивну, гъабшиб ву,
к'ури шуйи. Гъелбетда, биц'и да р
му гафарихъ хъугъ-
рира шуйи. Гъам-
ци, табиаът уягъ
хъпахъди, ту-
мар урзбахъ-
ди, Эбелцан
м а ш к в а р
к ъ а й д
ап'бахъди,
ихъ халкъ-
динЦ'ийийис-
ра улубкъуйи.

ЭБЕЛЦАН МЯЪЛИЙИ

Эбелцан гъи жабгъура,
ГъямпIар-баяр ергура.
Цаликк баяр кканив,
Ахю баб?
Дирниъ «пиш-пиш» анив,
Ахю баб?
Увуз – цIару маргъ.
Учуз – саб мурта.

* * *

Эбелцан, цан-цан!
Гъюран баяр ергури,
Малар-марччар уърхюри,
Гамдихъ афрар уржури,
Завар, вазар рахури,
Жакъвари сес апIури.
Ма, ахю баб,
Увуз цIару маргъ.
Ча учуз,
Улдубзури, хърубзури,
Саб чукI афар!

ЯРКВ ТАМ

1

2

3

4

5

6

7

8

9

38

39

40

41

37

36

35

34

33

32

10

11

12

13

14

15

РАЪ

АШИ

50

49

42 43 44 45 46 47 48

31 30 29 28 27 26 25

24

23

16 17 18 19 20 21 22

Завун сьоршдиз Жилилан салам!

1961-пи йисан 12-пи
апрелиъ варидюн'яйин
эл-аьлам ТАСС-ди туву:
«Советарин Союзди Жи-
лилан Завун аьршдиз
адми – Юрий Владимиро-
вич Гагарин – ади «Вос-
ток» гими адаъну», –

кIуру хабри мюгьтал ва тяжуб
гьапIнийи. 108 минутди Жилилан

илбтIибкIну, му гими сагъ-саламатди кьяляхъ хъа-
дабкнугьафну.

Гьелбетда, гьамусди, космонавтар йисариинди за-
вун аьршдиъ яшамиш шулайиган, му 108 минут лап
цIибди рябкьюру. Хъа думу завун бушлугьарикан
лап цIибдитIан мялуматар адру вахтна му
дакьикьйир лапра гизаф вуйи.

Гьамци, гьаму йигълан башламиш дапIну, жи-
лин инсаниятдиз Завун аьршар табигъ хьуз хъюгъ-
ну ва жилиин сабсан лайикьлу ва мянфяаьтлу кеспи
– космонавт – арайиз гьафну.

Ав, му кеспи лап лайикьлуб, маракьлуб,
мянфяаьтлуб ва, дидихъди сабси, лап читинуб
ва жавабдарвалинуб ву. Космонавтдин кеспи
гьарсар инсандихъан гьадабгъуз шлуб дар. Гьаз
гьапиш, сифтена-сифте космонавт хьуз ккунир
бедендин сагъ'вал гьадмир духъну ккунду. Завун
аьршдин дуланажагъдин шараитар жилиндарсдар
дар. Душваъ инсандин гьагъишин швнубсаб ражари
артухъ шула, инсан гьавайиин шула, дугъхъан
жилиинси ликри гьягъюз шулдар. Космонавт гизаф
зигьимлур, кIубнир, зирекур духъну ккунду.

Завун бушлугьариъ гимдин тIибхувал хайлин да-
лиларилан асиллу ву, гьаддиз космонавтдиз заан, гьар

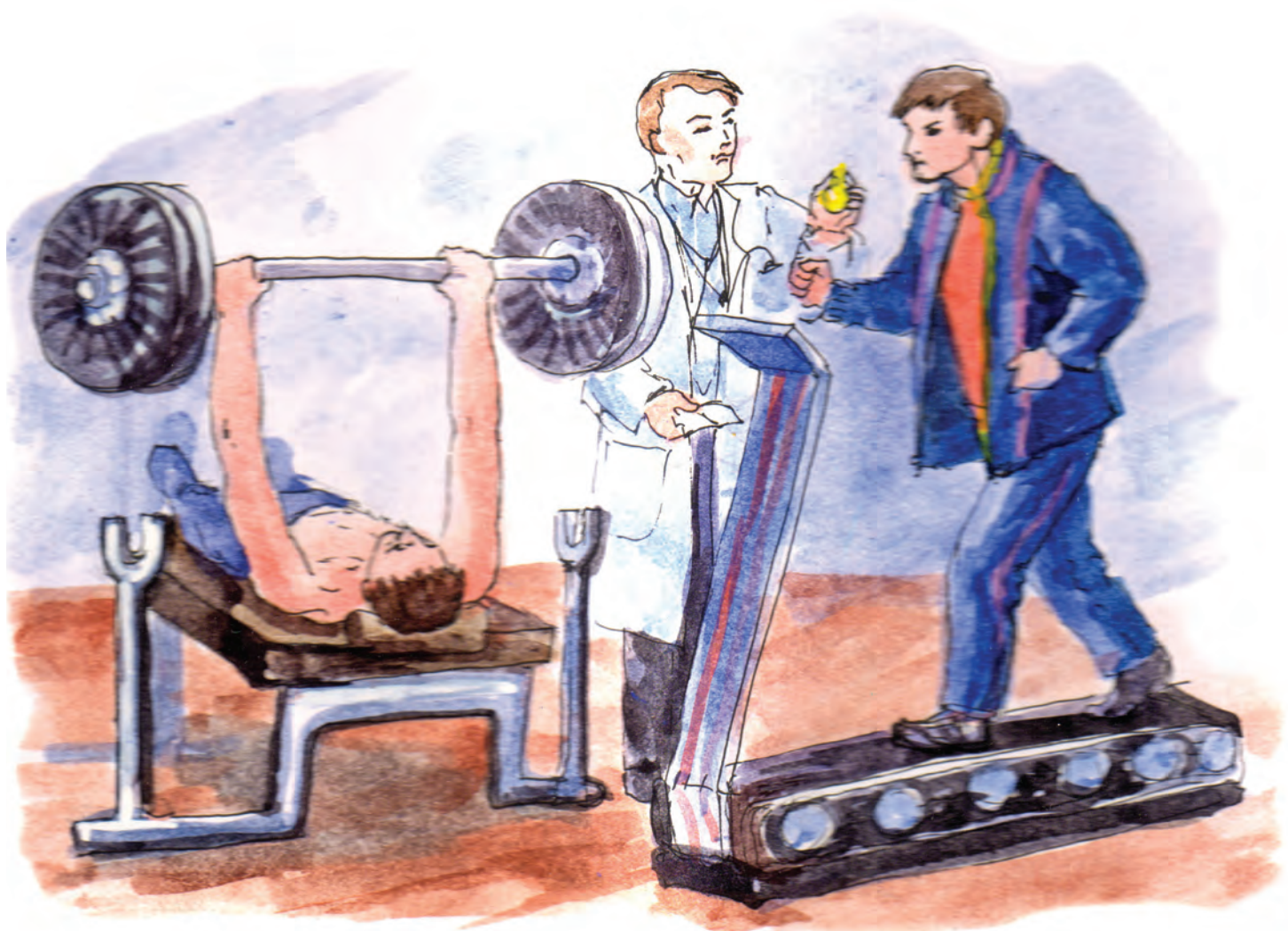

дережайин аьгъювалар ади ккунду, лап читин ва йигъ'ан-йигъаз артмиш шулайи техникайихъди лихуз, Космосдиъ хабарсузди арайиз гъафи читинвалар ва хатІалувалар дюз къайда арайиан адагъуз аьгъюди ккунду. Тарихдиъ жюрбежюр далилар ва багънийир себеб духъну, завун аьршдиз адми ади деету гимйир пуч хъубканра хабар ахъуз.

Адми ади сабпи гими завуз гъаьхъантина гъийиз завун аьршдиз ихъ ва жара гъюкуматарин лап гизаф космонавтар гъитІирхну. Гъамци, Герман Титовдин тІирхуб саб суткайилан артухъ давам гъабхъну. Хъа Завун аьршдиз сарпирди гъитІирху дишагъли – Валентина Терешкова – шубуб суткайихънакъан космос-

диъ гъахъну. 1965-пи йисан завуз гъитІирху Алексей Леонов, сарпир вуди скафандрра алди «Восход-2» гимийиан удучІвну, 20 минутди-къан ачухъ космосдиъ гъахъну.

1969-пи йисан «Апполон-11» гимийиъди Америкайин космонавтар вуйи Н. Армстронг, Э. Олдрин ва М. Коллинз сифте вуди Варзлиина гъитІирхну ва, гимийиан дидин зиина удучІвну, гамар алдагъну. Гъи завун аьршдиъ, йисариинди дуланмиш шули, космонавтари жилин инсаниятдиз лазим ва мянфя-аьтлу хайлин ляхнар апІура. Дуарри гъазанмиш гъапІу аьгъювалари ва хъуркъувалари ихъ уьмур гъарсаб дережа артмиш ва битмиш хъуз ахъю кюмек тувра.

УЧУХЪНА ХЯЛИЖВ ДУХЪНА!

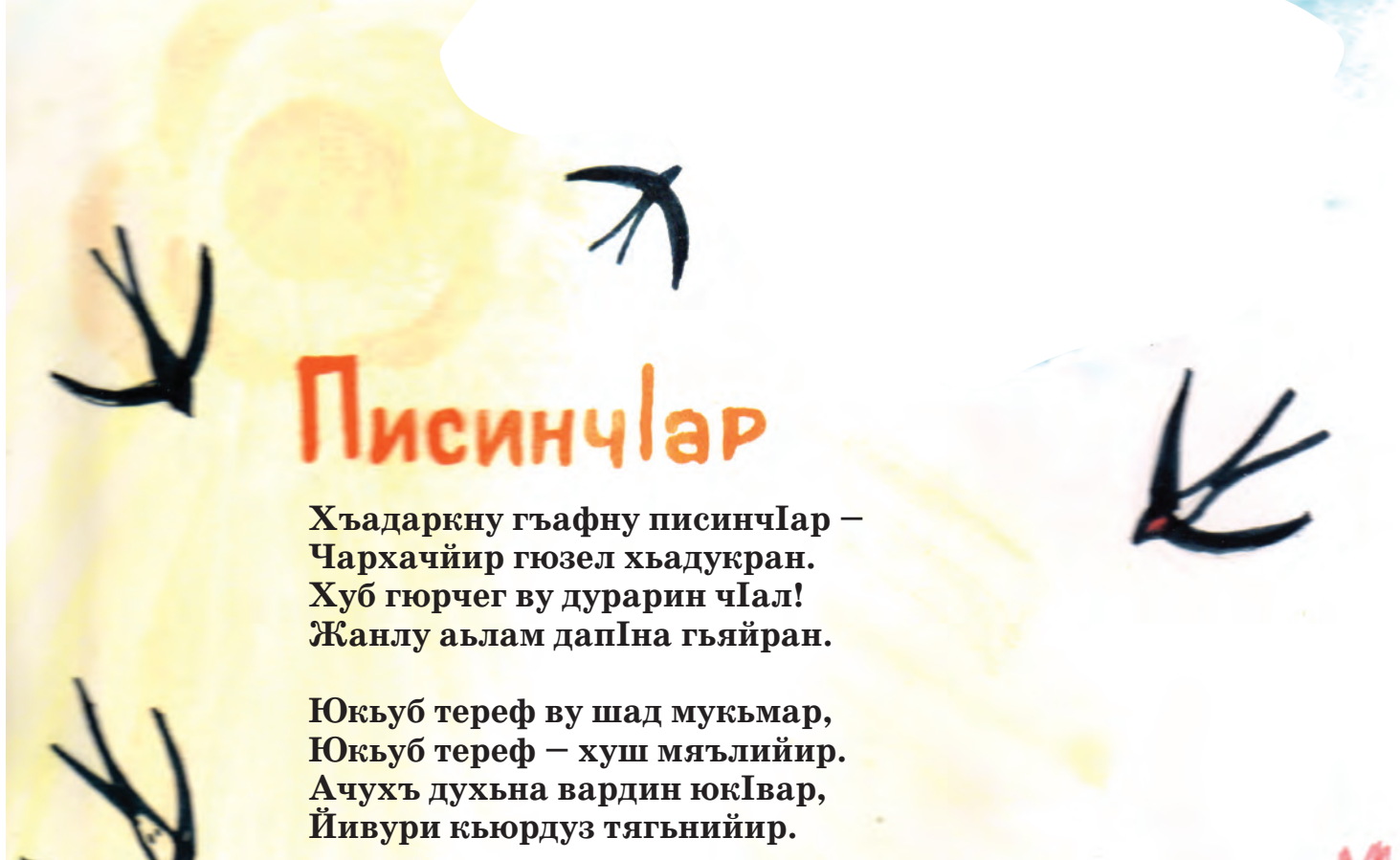
Наби Исаев
АВАР ШАИР

Чуру укI

- Чуру укI, айва гъамусдиз наан?
- Жин дапIну айзу кьюрду йифукк чан.
- Хъа фици дидхъан гъабхъунва азад?
- Ихъ мерд хъадукру гъапIну йиз юкI шад.

- Хъа гъамус набши думу кьюрд гъанлу?
- Жилилан терг хъну сарун вахт гъамлу:
- Хъадукран ригъдин нур гъапIси дадмиш,
- Тюнт штун гъярариз гъабхъну йиф дюзмиш.

Писинчлар

Хъадаркну гъафну писинчлар —
Чархачийр гюзел хъадукран.
Хуб гюрчег ву дурарин чIал!
Жанлу аьлам дапIна гъайран.

Юкьуб тереф ву шад мукьмар,
Юкьуб тереф — хуш мяълийир.
Ачухъ духьна вардин юкIвар,
Йивури кьюрдуз тягънийир.

Кьюрдуз вушра фукьан гъайиф,
Текрар хьидар аяз ва йиф.
Сарун мукьмари писинчIин
Абгиди гъар хябяхъ-гвачIин.

Дийигъназа, духьну мюгътал,
Шадвалиан духьназу лал.
Эгер шуйиш узхъан тIирхуз,
Узура диш шуйза завуз.

Писинчларихъди тик аьршнаъ
Узура йивуйза чархар...
ТIирхуб гуннагъ дар гъар яшнаъ,
Хъа жараб ву ничхрин гъунар.

Чухсагъул учвуз, писинчлар!
Вардариз улупну шад чIал,
Дигиш гъапIу уьмрин къамат,
Учвуз ву ич вари гъюрмат.

Ич пич

Ачуз учуз саб пич рукъан.
Дябкъну ккундуш, мапІан гъа къан.
Ипиган цІа, хъюбгъру рабхуз,
Иби жердси бугъар апІуз.

Гагъ рабхуру нирси дагълу,
Гъарзаригъян ахмиш шлу.
Гагъ, гатдиси мурмар дапІну,
Варидарик аьлхъюб капІру.

Хъа вурвур цІа абхъиган чаъ,
Аьхълушнан шил гъубздар хулаъ.
Ва гъаддиз, валлагъилиязим,
Учуз ургмар гъюрдар лазим.

Уъру хъубси гарџилси гъвал,
Пичру абгуру џапІру хал.
УтІубчвурѹ чиг улдариз,
Ккун шул алахъуз улариз...

Хизан рази ву пичракан,
Ужуб гафтІан ебхъдар дидкан.
Анжагъ дидиз Патя биџІи
Даџаркнѹ лигуру саџІиб.

Хъа себебра адарди дар,
Патя чав вушра тахсиркар:
Къаст дапІну, хил кучуз пичрак,
Риш дидихъна гъахъний гъялак.

Дадаи чІигъ гъапІнушра чаз:
«Багахъ махъан убџру пичраз!
џИхъди апІруб дар зат тамшир...» –
Патя пичраз багахъ гъаши.

Дупну: «ФукІа шулдар узуз,
Гъич фитхъанкъа гучІурдарзуз!» –
Ягълачийик кучру тІуб чан...
Хъа хил къяляхъ гъебгру бирдан!

ГучІ дубхъну, къаџІ гъапІси тІубаз,
Риш лигур дадаин машназ.
Дада аълхъюру чан шур'ин:
«Илив гъабгъу шейъ яв хил'ин!

Уву, Патя, ихъ абйирин
Гъаври духъну ккун айтйирин:
Деребхъру кас чаз гъапи гаф,
Хъасин швумал шулу гизаф».

Гъадму йигълан Патяи ич
Сарун инжиг гъапІундар пич.
... Дябкъну ккундуш ич пич рукъан,
Ухди хъуркъ, дуст, мапІан гъа къан.

Гъяжимурад Аьлимурадов

Сул ва Идрис

Хъадан тятIилар аьхирихъна гъюрайи. Магъа авгъустдин вазра ктабхъурайи. ТятIиларин вахтна Идрисди хайлин махъвар, ихтилатар гъурху. Дугъан чучухъ, адашдихъ ва дадайихъ, шагъриъ айи дустарихъ ва чан мялимарихъ юкIв дубхънайи. Амма тятIилар аьхирихъна гъюбахъна, дугъан пашманвалра артухъ шулайи. Абайихъан ва ярквраъ айи чан дустар — гъяйванатарихъан ярхла шулу кIуру саб фикри, дугъан пашманвал хъана гъати апIурайи. Хъа гъюру йисан тятIиларин вахтна учв хъана чан дустарихъна гъюру фикри, дугъан кIвак сикинвалра кипрайи.

Авгъустдин саб гюрчег йигъан, жакъварин мукъмарихъра хъпехъури, ярквраъ лицурайи вахтна Идрисдин ибариз гьерграйи гъяйванатарин сесер ерхъуру.

Сабпну исизди гъилигуриз, укIарилан дубшнайи ифдин шилра рябкъюру. Шилнахъди гъушу Идрис сулан мугъарайихъна адахъуру. Сулра, кIуруш, чан мугъарайин улихъ гъабчIибси дабхънайи. Идрисдиз сулан аьмаларикан хабар айи. Дугъу, сулаз багахъ духъну, зарбди уьгъйир апIуз, жилиин ергури, зарбди гамар алдагъуз хъюгъру, амма сул али йишвлан рибшвуратайи. Багахънаси душну гъилигиш, Идрисдиз сулан гардандикдеебццнайи ификади рябкъюру. Сул якъин дубкIнайиб вуйи. Идрисдиз сул гъяйиф шулу. Мугъарайихъан ярхла дарди ичI адабтIну, Идрисди сул накъвдик кивру. Эргну ял йивуз дусу дугъаз, жилкканси гъюрайи цIузарин сес ебхъуру. Мугъарайиз багахъ духъну гъилигиш, душваъ саб бицIи сулан ч и р к в

айи. Идрисди думу за дапІну, хабахъ-на гъадабгъуру. Чиркв гизаф зяиф дубхънайи, дидиз гашди айиб аьгъю шулайи. Чирквра хъади Идрисди хулаз гъаракат кипру.

Мурар гъаркъю Мансур абайи дишла тягънийир йивуз хъюгъру: «Уву думу чирквлик гъаз кучунва, думу гъаз хулаз гъабхунва, увуз сулу гъапІруш аьгъявуз ухъу чахъан бицІир жара гъапІиган?»

Абайин тягънийикан гиран дарапІди, Идрисди кІуру: «Багъиш-ламиш апІин, аба. Дидин баб сул дубкІнайиб аьгъю гъабшиган, узуз чирквлин язухъ гъабхънийзуз. Йиз кІваин илмийиз, фициб гъялнаъ гъахънуш йиз дуст Тимур чан гага гъачІиган. ИпІруб тувну, мани дапІну, узу чиркв ярквраз гъабхидиза, чан мугъарайиз.» Уларилан нивгъарра гъягъюри, Идрисди Мансур абайиз гъябчІи сулкан ихтилат апІуру. Мансур аба чаз гъамцир гъюрматлу худул

айибдин гизаф рази духънайи.

Идрисди гъар йигъан сулан чиркв ярквраз гъабхурза кІури гаф туври гъахънушра, чиркв хулаъ гъубзнайи. Ярхи йигъар Идрисди сулан чирквлихъди тамашйир апІури гъаърайи. Хъа сулан чирквра Идрисдин къялхъян хътабкдаи, Идрис наана гъушиш гъадгъвахъди жабгъуйи. Аба, кІуруш, дурариз лигури, кІваантІан «гъягъйир» йивури, аьлхъюри шуйи, я ярквраз чиркв гъабхуз Идрис мажбурра апІурадаи.

Аьхирки, сад йигъан хябяхъган Идрисди чав сулан чиркв ярквраз гъабхуз ккайиваликан абайиз хабар дебккру. Аба думу фикриин рази шулу, амма гъаз-вуш хъугъурдар. ГъачІнинган Идрис ухди гъудужвну, чирквра тухъ дапІну, абайизра дупну, думура хъади сулан мугъарайихъна ярквраз рякъюъ учІвру. Мугъарайихъна багахъ гъахъиган дугъу чиркв деебтуру. Чиркв гъапІруш-гъапІдарш

аьгъдарди, мюгътал дубхъну, дийибгъу. Идрисди, чиркв за дапІну, явашди мугъарайизди ибтну, учв ярхлаз гъудучІвну лигури гъузру. Хъасин, ярквраъ сейир дапІну, думу хъанара мугъарайихъна гъюру. Амма чиркв мугъарайиан удубчІвурдар. Идрисдиз учв сарди гъузубси шулу. Хулаз гъафиганра дугъан чан бицІи дуст кІваан адабхъури шулдар. Гъаму йигъан Идрис сарихъдира гафар дарапІди, ккебехъну гъузру. Абайира, дугъан гъавриъ духъну, артухъ суалар тувурдар.

Гъамци саб гъяфта гъябгъюру. Идрисдин хажалат яваш-явашди цІиб шулу ва думу хъанара чан муганайин уьмрин къайдайиз гъюру. Идрис тятІилар ккудуркІну, шагъриз хъадакнугъайиз шубуд йигъккимиди абайин хулахъна сулан чиркв сабсан сулра хъади гъюру. Аьхю сулан спаригъ саб ничхирра гъяйи. Идрисди, теклиф дарапІу хялариз лигуз, абайиз дих апІуру, хъа учв жаргъну сулан чирквлихъна гъягъюру. Дугъу, чиркв за дапІну, дидин музмузиз мак апІуру. Идрисдина чан дустру та-

машйир апІури имиди, тмуну сулу чан сппаригъ гъяйи ничхир, абайихъан саб бицІи манзилназ дубхну, дипру. Саб вахтналан аьхю сулу чирквлиз чпин саягъниинди дих апІуру, ва думура хъади ярквраздивахт вахтнакк къяляхъ улра йивури, гъябгъюру. Мансур абана Идрис дурарин къяляхъди лигури къаназ дийигъну гъузру.

Хъасин Мансур абайи ничхир марцц дапІну, йигъккик кипну, ужуб жук апІуру.

Гъамци сулу чаз гъапІу гъюрматназ чухсагъул кІуру.

Хабарсузди думу юрдариз адахъу узура думу, абайи гъубхъу, жук гъипІунза. Гъадмукъан ицциб вуйики!..

Шубуд йигълан, Идрисдин адаш дуфну, думу шагъриз гъахуру. Идрис гъауб абайиз гъарган дерднан ляхин вуйи, дугъан уларилан нивгъар гъярайи.

ХЪАДУКАР ДУФНА ИКРИЗ

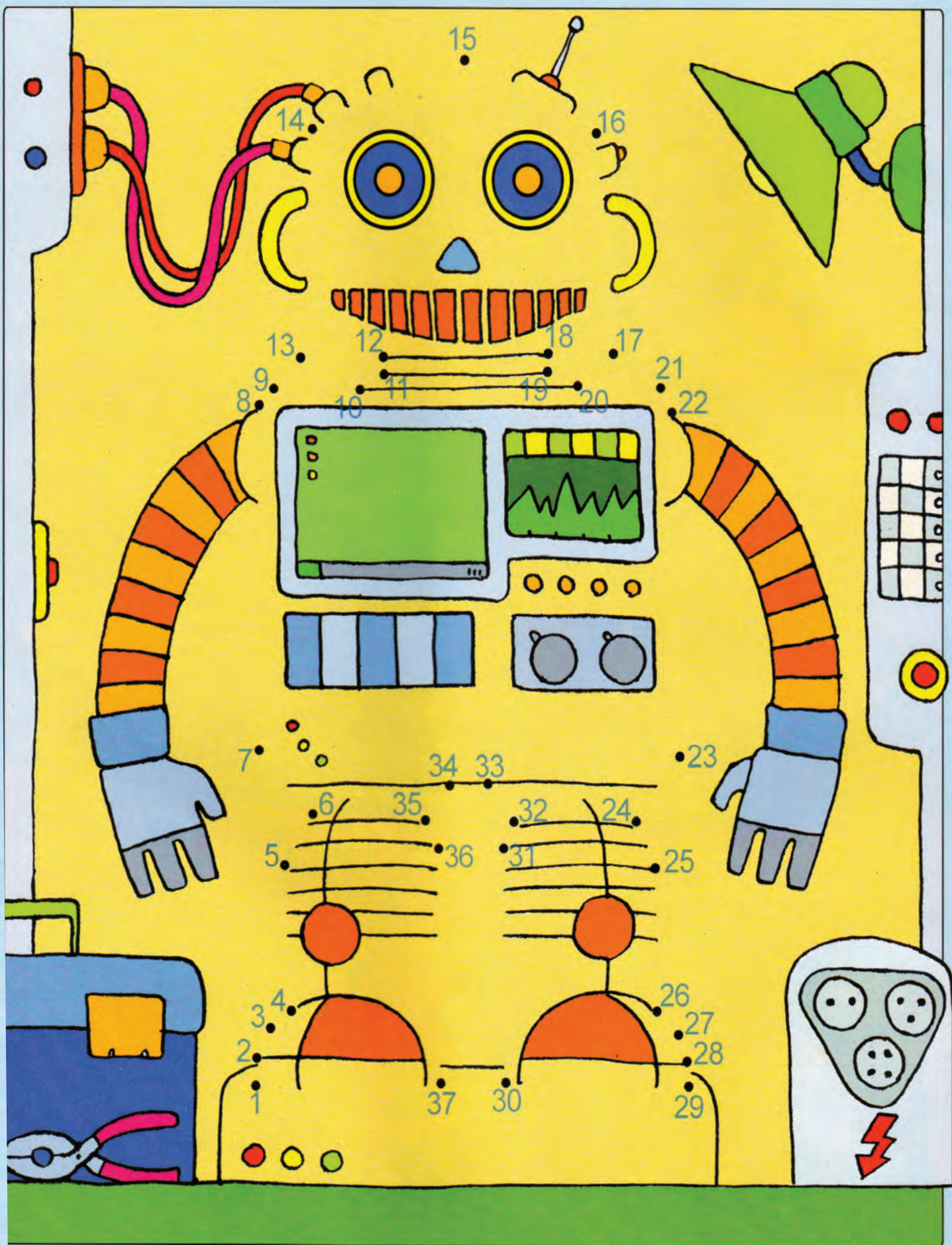
— Хъадукар дуфна икриз! —
Муштлугъ тувра псинчари.
Хъуб чирккв дяркъна Маликриз.
Ипни пеълин канчарикк.

Ригъра имдар хялишди,
Жумартди гъаъра нурар.
Имдариз гъял гъаширди...
Дарин хъалукран гъунар?!

Хъадукар дуфну гъулаз! —
Муштлугъ тувунза Гюлиз.
Лигайчва ари Гъунназ! —
Малар адаъна чюлиз.

Гъабч, жакъв, йибхъ узуз гъунши,
Дахаргназа мяълийихъ.
Хъибдива мягърум гъебгиш,
Хулахъ, увуз дапнаи.

Точкйир, сабдилан башламиш дапІну, чиб чник карс.

2013

Апрель

ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

«ЯРКВРАТЬ»

Тамаши гьамци уйнамиш дапІну ккунду.

Гъачай, сейриз ярквраз гъягъюр-хъа.

Му тамаши апІбан бадали кюрилан зиина бицІдар, кубик ва фишкйир лазим ву.

Эвелиѣ фишкйир дивру, гъарсар тамашичи, чан нубатнаан кубик гатІабхъури, фишка диври чан рякьюѣди гъягъюру.

Тамашийн себеб сарпирди аьхирихъна хъуркьуб ву.

Амма гъарсар тамашичийи гъаму тІалабар тамам дапІну ккунду.

 – Стрелкайи улупнайи терефназди гъарах.

 – Саб ражари гъягъюб гъидипну ккунду.

 – Сабсан ражари гъягъюз ихтияр авуз

Иллюстрированный детский журнал.
Издается один раз в два месяца.

Учредитель:
Правительство Республики Дагестан

Журнал зарегистрирован Федеральной службой по надзору в сфере связи и массовых коммуникаций.

Регистр. номер ПИ № ТУ5-0017 от 21 мая 2009 г.

Издается с октября 1980 г.

Главный редактор
М. Ахмедов

Редколлегия:
А.Исмаилов (зам. гл.редактора)
Т.Зургалова (ответ. секретарь)

Ф.Султанова (редактор выпуска)
Г.Абдурахманов
П.Асланов
Ш.Казиев
К.Магомедов
Г.Омарова
Ш.Шахмарданов
С.Кюребегова
А.Абдурахманов
Э.Ашурбекова

Худ. редактор З.Даганов
Тех. редактор Т.Лузина
Художник А.Самарская
Художник обложки М.Муталибов

Сдано в набор 21.02.2013 г.
Подписано в печать 25.04.2013 г.
Уч. изд.л. 4,98
Ус. печ.л. 2,79
Формат 60х84 1/8
Тираж 548 экз.
Заказ № 130

ГУП Республиканская газетно-журнальная типография
г. Махачкала, пр, Петра I, 61

Государственное бюджетное учреждение
Республики Дагестан «Редакция
республиканских литературных журналов
«Соколенок» и «Литературный Дагестан»

360725, г. Махачкала, ул. Горького, 6

Табасаранский язык
Индексы: на год-78438, на полугодие - 78433.

